

Már megint, mint Pilátus vagy kifene a credóba, úgy kerültem ide, de tíz percet kibírok. Tíz percet kibír bárhol az ember, még víz alatt is. Csak tudnám, mi ez a credóság.

De olyan, az biztos, mert se köpni, se nyelni nem tudok. És nem sajnálom, hogy nem vagyok elég művelt. Ide, ebbe a világba nem történelem és vallás kell. Inkább egy informális csatorna, vagy inkább több, hogy tudjam, hol, mit osztogatnak már megint bagóért, puszipajtás alapon. De sajna én nem vagyok semmi osztogatónak a puszipajtása.

És az se vigasztal, hogy vagyunk ezzel jó pár millióan. Hogy nem ott vagyunk, ahol a peccsenyét sütögetik. De legalább jöttem volna később. Még így is van tíz perc a munkakezdésig. De nem, nekem jönni kellett, bár a többiek is mind korábban, egyre korábban jönnek, mintha az ittlét nyújtásából a tulajdonosság is valahogy rájuk mosolyogna, vagy hímpor, pillangó szárnypora rájuk hullana a birtoklás is, ha többet lennének itt. Pedig hülye, tán őskori babona ez. Itt semmi sem a miénk, és nem is lesz. Én is csak egy hülye vagyok, hogy semmim sincs, lassan elegendő pénzem se, de adakozok, adok ingyen tíz percet az életemből, karom, agyam erejéből a tulajnak. Míg valami férfit kerít, de tíz perc a gyógyszernek is elég, hogy hasson. Hát ez is elég baromság, vagyis értékvesztő dolog, hogy a gyógyszer, mint férfi olyan. Kiváltható, lecserélhető a férfi, a férfi ereje, egy tablettával. Ha férfi lennék, én nem hagynám. Küzdenék a helyemért a nő mellett, nem hagynám, hogy lealázzanak egy nyugtatabi szintjére. Hát tényleg jöhettem volna később is, hogy ne jöjjenek rá, hogy nem jó itt férfinak se, nőnek se lenni.

Mert ez itt, ez a patrióta, ez a pátriárka legalább harcol. Nem enged be senkit a szobába, mert fél, fél, hogy megfigyelik és lebuktatják a felesége előtt. Hogy neki öt van, öt felesége, és egy is van, egy, akinek a gyűrűjét hordja, aki figyelteti és lebuktatja. Esetleg. Mert ő a legfelsőbb mifene osztályának micsodája volt. Valaki volt, és ő csak tudja, tudja a jogszabályokat, csak én nem vagyok velük tisztában, hogy lehet ötöt. Bár akkor tényleg nem értem, miért fél mégis a lebukástól. Minek is jöttem be előbb, hogy ezt hallgassam. Megette a fene az egészszet, ha már egy ilyen, bár nyugdíjas főmufti is fél.

Én meg tarthatok ellent. Kapdoshatom el, mint egy élő, bár éppen kivágva levő, vagy hogy is kell fogalmazni, fát, egy imbolygó, magas és valszeg nehéz micsodát, hogy miközben barikádöt épít az ajtó elé, ne tehessen kárt magában. És naná, hogy belül vagyok, vele vagyok, mert a nagy buta elhivatottságomból becsusszantam a résen hozzá. Miért is ne? Volt még tíz percem, nem kellett a helyemen lenni. És a gyógyszer tényleg hat, bár a tanáccsal, amivel itt hagytak, hogy ne engedj, hogy bántson, sokat nem tudok kezdeni. Bántani már nem tud a főmufti, csak legfeljebb rám dőlni. De legalább harcol, így utólag legalább a feleségéért, akinek már édesmindegy, hogy férjének virágzó korában hány nője volt, mert éppen most csapja el otthonról a drágát, helyezi el ide. Én megértem őt is, jár neki néhány férjmentes év, egy kis nyugalom hetven fölött. Mufti bácsi meg éppen beszoktatás alatt van, és harcol asszonyáért. Vagyis csak tenné, de sajnos már a kórság se akarja őt megfi-

gyeltetni és lecsukatni. Pedig hogy vágyott rá, hogy vágyhatott, hogy valaki rákiáltson, megvagy. Most megvagy, hogy akarhatta a lebukást éveket, évtizedekig, ha most megzakkant. Inkább meg, hogy megtörténjen a lebukás, inkább még az ártatlan személyzetből, belőlem is besúgót csinálna. Valakit, aki ráripakodna végre, hogy elég. Mert nem szólt rá senki, ahhoz őneki túl nagy hatalma volt, ő a rettegéshez volt szokva, a mások rettegéséhez és tudatlanságához a jogtól, a jogról. Hát nem velem is első nekifutásra azt akarta megetetni, hogy lehet, lehet neki öt. De aztán a vágy győzött benne, a bűnhődési vágy, hogy valaki végre lefogja a kezét, vagyis befogja a száját. Mert neki túl kényelmes volt nem befogni magamagának a maga száját, vagy nem volt elég vér a pucájában, hogy megtegye. Hogy erőszakot, józan, megfontolt erőszakot tegyen magán, a száján, a pucáján az akkor még józan eszével. Most meg már igencsak késő lenne ez is. Késő, mert örökre így marad most már, járni fogja a körét a téboly börtönudvarán, és hol azt hiszi, lehet, hol meg azt, hogy dehogy, nem szabad. S akkor, mikor azt gondolja, lehet, majd a tabit állítjuk mellé örnek, s ha azt hiszi, nem szabad, majd könyöröghetjük belé az ételt, mert önbüntetés gyanánt meg se fog állni az ételmehtagadásig.

Mert nem szelektívek ezek a gyógyszerek. Nem érdekli őket, mi van éppen a fejben? A gondolatok tartalmára egyáltalán nem kíváncsiak, lecsapnak minden ésszerű dolgot. Csak élni hagynak, enni, vizelni, öltözni, és azt se mindig. Legalább a bűnbánó gondolatokra lennének érvényesek, akkor Mufti bácsi vígan vezekelhetne itt élete maradékán. Vagy lenne szószólója az ötnek, mind az öt nőnek, forradalmi harciosa az ötre bővített bigámiának. Ugyan kinek ártana már itt vele? Mondtak itt ennél nagyobb hülyeségeket is. Hát majd meglátjuk, mi marad a bácsi és a jóféle elmeegógyász harcából. Mi sül ki, ha már túl van a beállításon. De aztán meg hozzászokik, és kezdetük elől az egészet. Jönnek a lehet kontra nem szabad gondolatok újra. Hát tényleg lejátszhatták volna ezt a meccset előbb, Mufti bácsi még aktív korában. A főosztályon is, vagy az ágyban, de lehet, hogy egyszerre kellett volna itt is, ott is. Csak hát a hatalom nagy úr. És csalfa, valahogy becsapós is lehet, mert elvállik, levállik attól, akié volt kezdetben. És ural, uralja azt, akit csak szolgálnia kéne. Biztos Mufti bácsi is azt hitte, szabad, neki mindent szabad. Az öt az tényleg kicsit túlzás, irreális, hisz' egy fenékkal ötöt meg se tudott volna ülni nap, mint nap.

Különben is hol él, hol élt ez a férfi, ha nem vette észre, hogy váltás van. Helycsere. Kispadosok pályára futása van. Nem az egy férfinak öt nő a kérdés már rég, hanem az egy nőnek öt férfi lassan. Bár ki tudja, milyen lesz ez is. A kezdetekben mindig nagyok a kilengések. A pusztá jószándék sokszor amoralitásba (erkölcsi fertőbe) is át szokott csapni. Te Jóisten! Mufti bácsi is az ötvenes években kezdte a pályafutását. Ki tudja, hány konstrukciós pert készített elő, és kezdetben még hihette is, hogy beleszólhat olykor egy-egy sorsba, még tán feküdt is, lefeküdt nőkkel, feleségekkel, húgokkal abban a hitben, hogy meg tudja menteni a férjet, a bátyust a haláltól. Hogy hatalma van a mások, s ezáltal a maga sorsa fölött. S aztán, hogy látta, hogy nincs, bánhatta már. Bánhatta a hiába fekvést, a kóbor numerát a szép és kívánatos lányokkal, asszonyokkal. S tán még az is eszébe juthatott egy kóbor percre, hogy

neki, neki magának illene a férjek, bátyók helyére lépni. Kárpótlásul, kiigazítandó a történelem kerekét. És akkor neki legalább öt nő törvényes, igazi férjének kellett volna lennie. És akkor ez itt, ez a bácsi nem egy nagytökű, nagyétvágyú bigámista, dehogy. Csak egy kiscserkész, egy úttörő, egy megvénült, becsületre, igazmondásra, igaz tette esküdött valaki, akiben feladat maradt. Feladat a múltból, nősülés hét-pofára, nősülés határok nélkül, vagy legalább is nősülés azokkal, akik mellől a tulajdon kezével, a tulajdon aláírásával lótte ki a férfit, a férjet, a támaszt, a védelmet. De miért most és itt akart nekem vezekelni? Mert tudom, tudom én, arra emlékszünk leginkább, az ég bele az agyunkba örökre, amit nem végeztünk el, amit nem fejeztünk be.

És lehet, nagyon is meglehet, hogy Mufti bácsi most és itt akarja befejezni az ellenségreket. Végül is ráér. Ideje van, és itt elég nő is van a befejezéshez. Nekem tényleg tökmindegy már. A gyógyszer hat, az ajtó eltorlaszolását is szépen félbehagyta, bár a kilincs nyelve az gajdesz. De sebj, itt úgyis nyitva vannak az ajtók, nyitott rendszerben dolgozunk. Bár nőt, feleségnek, feleségeknek valókat itt csak külsőre talál. Mert külsőre tényleg vannak itt nők is, sokan, de feleségnek, bármilyennek, akár kárpótlásosnak is, nem nagyon alkalmasak. Ezek a nők, vagy ki tudja, talán általában a nők magukban szokták a hibát keresni, és megfelelni akarnak mindenáron, akkor is, ha nem lehet, ha képtelenség megfelelni. De ezt a bácsi szerencsére nem tudja. S mire végigudvarolja mindet, Isten segédelmével letelik az élete is. Mert ő nem tudja, de én igen, hogy ezek a nők itt a muszáj, de nem bírom között vergődve zakkantak meg. Az ő körük a muszáj csinálni, de vajon bírom-e között telik, ők ilyen köröket járnak. Mert talpraesettek, voltak, ügyesek, szorgalmasak, beválásra törekvők, amíg csak ép ésszel bírták, amíg csak bele nem rokkantak. És nem akartak klasszikus feleségek lenni, eltartottak, dehogy. Ezek a nők tenni akartak, és tettek is, és vállalták és csinálták az életet. Kihívásnak vettek minden rosszat, csak legyőzni valónak. És nem hátráltak meg, sajnos, és nem adták fel időben, amikor kellett volna, amikor még ép ésszel lehetett volna nekik. Inkább törtek, szakadtak, vagy pusztították autoimmun módra az agyuk sejtjeit. Némelyik a bepisilős, önálló táplálkozásra képtelen gyerek szintjéig. Itt, ezek közül a nők közül egy se, ha tudnának válaszolni, egy se akarna feleség, férfikaróra futtatott gyenge lián vagy tölgyfára futó borostyán lenni. Nekik a támaszférfi, a férfi, mint erős támasz kora már rég lejárt. Tán már nevelni se úgy nevelték őket. És ez nem is baj.

Nem, Mufti bácsi, mert most, éppen most kezdenek igazán megcsappanni a források, szűkülni az életterek. S ilyenkor az állatok szét szoktak szóródni, és szaporodni szoktak, hátha valamelyik utóduk forrást talál valahol, elegendő táplálékot, megélhetést. De az embernek nem ez az igazán járható útja. Az ember, ha szűkek a források, alig csörgedező, és lehetetlenség a szűkösség megváltoztatása, akkor többférjűségre vált. A nőknek mindig is ment ez. Hol láthatóan, kimondva, törvényesen, hideg, szűkmarkú fennsíkokon, hol pedig csak a háttérben, láthatatlanul. Mert csak nem gondolja Mufti bácsi, hogy az előzvegyített, elférfiatlanított nők még mindig várnak magára? Dehogy. Egy részük lazán vállat vont, és nem azt mondta, hogy a társadalom tett rossz lóra ezzel a hidegháborús tisztogatással, hanem csak

ő egyedül. És aztán másik lóra tett, ami vagy bevált vagy nem. De legalább volt. Volt, mint férj. Másik részük meg tán soha. Soha többé nem próbálkozott, ha egyszer a férfi, a férjhezmenetel olyan, mint a szerencsejáték. Vagy mint a vadászat, ahol a férfiak egymásra lónek. És egyedül maradtak inkább a bírom vagy nem bírom között. És bírták egyedül is, ha a társadalom besegített, ahogy anyám is négy gyereket nevelt egyedül, vagy nem bírták, ha a társadalom anyát és gyereket óvó keze eltűnt a fejük fölül. És akkor vagy megrokkantak vagy nem, mert akkor már Isten kezébe kerültek mindahányan.

Mert nem tudom, látta-e Matyi bácsi, vagy mi is a keresztnéve? Hogy ez az egy nő plusz akárhány férfi leosztás már egy ideje elkezdett működni. El, még a maga ifjonti idejében, csak nagy hatalombirtoklása miatt nem vette észre. Nem, ahogy most sem, hogy soha nem volt ennyi önellátásra képtelen Alzheimeres nő és férfi is, és soha ennyi Asperger szindrómás (autista) gyerek. Soha ekkora tendencia az elkülönülésre, magányos harcra, szingliségre. És akkor ugyan büntetné-e Ön a nőt (a férfit, az embert), ha fenn akar maradni, ha meg akar maradni csak, de segítség nélkül kell neki, a másik nemtől függetlenül is, de még a nagy egész, a társadalom nélkül is. Pedig ez nem jó, hosszú távon kifejezetten rossz, ha most a társadalom, a nagy egész, mint profi, mint szuper csalóképző van jelen az egyének életében. És csak magára vethet, ha így alakul, magára, mert ő kezdte, a nagy egész a szövetség megszakítását egyén és társadalma közt. Ő, például a pénz nélkül, eltartás nélkül hagyott kisgyerekes anyákkal, a roma nagycsaládok elfelejtésével, a homoszexuálisokkal szembeni gáncsoskodással. És bármikor, ha bármilyen eszközzel csak gátol, meggátol minden apró kis összefogást, gazdasági-érzelmi összefogást és együttműködést a pusztá túlélésért. Az egész, az egy túléléséért, akit ő, a nagy egész már régen magára hagyott, elszigeteltségre ítél. (A szubkultúrákat pedig, a győztesen kikerülő csoportokat pedig hagyta továbbra is győzni, elburjánzani, és szívni a szerencsétlenebb sorsú, például munkáscsoportok erejét és vérért.) De ez már végképp nem ránk tartozik, Matyi bácsi. Mi csak porszemek vagyunk itt. De jó mégis, jó és tanulságos ez a találkozás. Mert lássa, és lássa be, hogy röhej, hogy nevetséges, hogy maga per pillanat a megfigyeltetéstől, a lebukástól fél, én meg vágyakozom utána. Hogy figyeljenek fel végre rám, hogy lássa valaki a kisember kiszolgáltatottságát a tőkének. Ami oda megy, ahol kevesebb bérral is beérik a munkások. Hát hallgatok én is, és járatom az agyamat, hogyan lehetne alulról építkezni. Bár anyám fiatal asszony volt a háború után, nekem eszembe se jutott tanácsokat kérni, hogyan kell újraépíteni, újra a társadalmat. Mert várost, városokat könnyű, de a bőr és a csont az könnyen begyógyul, de a szív, jaj, Matyi bácsi, az hogyan és mikorra? És anyám egyik meséje mintha azt mondta volna, hogy soha vagy csak nehezen. És sehol ennyi megsebzett, megkeserített szív, sehol ennyi felszántott és sóval beszórt földje az érzelmeknek. A jósnak, az együttérzésnek, Matyi bácsi. Nézzen csak körül! Sehol ennyi mosolytalan arc, ennyi hegyesre, szúrósra metszett önzés, sehol ennyi készség a civódásra, ölremenésre. Mintha máris az éhenhalás, a jégbefagyás fenyegetne itt mindenkit, ebben a gyors, szertelen tavaszban.

Engem meg ne féltsen Matyi bácsi, vagyis ne féljen, hogy itt hagyom. Én figyelek arra, amit mond, de lebuktatni azt nem fogom. Sőt, tudja mit? Birták volna amennyi hatalmuk, pénzük, földjük, gyáruk volt (és még van is) a férfiaknak, anyágilag biztosan elbírtak volna ötöt is. És most nem kellene magának itt vezekelnie. Ha bőség van, szaporodás van az állatoknál is, és az embernél véletlenül a férfiak kezébe került minden alap a szaporodáshoz. Minden föld, minden állat, minden bánya és minden technológia. (Vagy majdnem minden.) De ez nem volt mindig így, és nem is lesz. Mert már rég nem a fizikai erő a döntő a vezérhímségben, hanem az ész. Annak meg mindegy, hogy nő vagy férfi fejében van-e. S az is biztos, hogy a nők megtanultak bánni a férfakkal, bánni a férjjel, bánni kizárólagos feleségként, bánni úgy is, hogy kizárólagos feleség soha semmikor nem lehettek. (Mert mindig is osztozniuk kellett más nőkkel, rabszolgánőkkel, törvényes ágyasokkal, vagy csak törvénytelen, titkos vagy éppen dicsekvésnek felhozott szeretőkkel. És akkor, Matyi bácsi, tényleg de nagy bolond maga, hogy problémázik volt nőkön, volt szeretőkön, és még be is csavarodik értük öreg, jóformán elaggott korára, jaj.)

A nők már tehát megtanultak bánni a Föld lakosságának felével, és azért, mert nem tehettek mást. Nem, mert ők mindig is a férfin keresztül birtokolhattak csak. Egyedül csak mint szolgáló, prosti vagy koldus bukdácsolhatták át a történelem évszázadait. Ha nem akartak feleség, feleségek lenni, nők a férfi oldalán, a férfi mellett vagy alatt. Hát a többség ezért megtanult élni a férfival, élni azokkal a jogokkal, amiket a férfi juttatott neki, és élni, főleg háttérben élni. Íjként élni, a férfinyíl íjaként, vagy tanácsadóként élni egy vezető háta mögött. (Már hogyha lehet, ne hagyja ki a vezetettségéből a nőket.) Mert nem tudom, észrevette-e Matyi bácsi, már ha még érdekli a jelen egy kicsit, és nem csak nők csócsálta, önimádását növelő sebeit nyalogatja éppen, hogy a felkarolandó kisebbségek felsorolásakor elsők a nők, gyerekek, majd a színesbőrűek, romák következnek, aztán a bevándorlók. És senkinek se jut eszébe, hogy hogyan is lehetnének kisebbségben a nők, mikor a bolygó lakóinak felét adják. Sőt, a nyugati világban a stressztől, a munkahelyért való harctól negyven fölött a férfiak éppúgy hullanak, mint a legyek. Európa nem el fog öregedni, hanem már most női középkorú túlsúly jellemzi, s akik ténylegesen megöregszenek, azok nők lesznek. Az aggkorúak vagy nagyon idősek közt már most is jóformán csak nők vannak. Na, ezt kapd ki, Matyi bá.

És akkor tényleg jobb lenne, ha öt férfi csinálna egy gyereket, hogy legyen, biztosan legyen, aki majd fel is neveli a férfiak közül, azaz él, él még akkor is legalább egy, ha a gyerek elkezdené egyetemi tanulmányait.

Mert a nőknek elégük van, már régóta elégük, hogy a gyerek főleg az ő nyakukba van lócsólva. S az apa, a társadalom, a gyámügy a stb. mindig aktuálisan és feltételekkel dönti el, hogy besegít vagy sem. Holott egy embergyerek kb. 25 éves futamidejű projekt. Nem véletlen, hogy alaposan meg kell gondolni. A nők már nem ijednek meg, ha nem várják el tőlük a gyerek születését, vagy csak később, vagy csak egyet esetleg.

Csak a férfiak vágyálma lesz lassan az, hogy egy nő mindent megtesz azért,

hogy gyereke lehessen. Mindent. Azaz előbb a férfiért, a férfinak tesz meg mindent. Hisz az anyának való nő eddig is nyugodtan gyakorolhatott a férfin, mint próbagyereken. Munka mellett főzhetett neki, moshatott rá, és egyáltalán. Bármivel, akármi-vel kifejezhette gondoskodását a férjéről a gyerek születéséig, de azután is. Sőt, akkor a leginkább, hogy a férj még csak véletlenül se legyen féltékeny a gyerekekre. A nőknek tehát meg volt engedve a végtelen gondoskodás és áldozatkészség családjuk iránt. De mi lesz, ha ebből az engedélyből nem kérnek. Ha ők is ugyanannyi bért kapnak ugyanazon munkáért. Sőt, könnyebb munkáért is ugyanannyit kellene kapniuk, hiszen csak a fizikumuk gyengébb, az eszük nem. És a szolgáltatás, bár nem termelés, ugyanolyan hasznos. A tanítás, az ápolás, a gondozás nélkül el kellene tűnniük a társadalomból a gyerekeknek, betegeknek és öregeknek.

S ha még abba is belegondol, Matyikám, hogy egy hazugságra, csalásra kényyszerített, azaz gátlásaiktól felszabadított és gyermektelen nemzedéknek fogjuk átadni a stafétabotot.

Hát csak adjon hálát az Úrnak, hogy ezt már maga nem éri meg. És ráadásul maga, maga még legalább jól kikufircolhatta magát fiatal korában. Éppen mikor én születtem. És húszévesen szűz voltam, érti? Szűz. De minek. Minek is?

Csikós-Nagy Márton:
Kun vitéz

(Fotó: Kovács Tibor)